

Universitätsbibliothek Paderborn

**D]rectoriu[m] co[n]=||cubinarioru[m] saluberrimu[m] quo
|| queda[m] stupe[n]da et quasi i[n]audita || pericula
q[ua...] apertissime resoluu[n]tur nedu[m] clericis aut
etia[m] laicis hoc || crimine ...**

Arnoldus <de Tongern>

Agrippine, 1509

VD16 A 3769

Contra. Han r[ati]one[m] si arguas ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-34663

foliū

raret ples extra matrimoniū genita p ꝑcubitū fornicariū. qđ manū
festū est. qz fornicarij nō sunt astricti aliq lege ad ꝑmanēdū cū ꝑcu
bina. s; pnt ad placitū separi. imo debēt separi. z ꝑpter periculuz ve
palea iuxta ignē. z ꝑpter scandalū alioz amouēdū. Si aut separā
tur seq̄tur deſtitutio plis. Mater em̄ ad predicta bona plis sola nō
sufficit. s; etiā z magis patris cura ad tēp̄ nō parū reqr̄it in q̄ est
et rō ꝑfectior z fortis potētior ad castigādū passionū imper̄. q̄bus
corrupt̄ estimatio prudētie in iuuenib;. Igit̄ cū vagꝑ ꝑcubitꝑ sit in
notabile ꝑiudiciū plis. z ideo ꝑtra naturā nō qđē generis. s; sp̄i. i.
ꝑtra rōnē naturalē. q̄ est ꝑctm̄ mortale. q̄ Cū etiā ꝑe. de tharētaſia
in. iij. diſ. xxxij. sic infer. cū copula indiuisibil̄ est de iure naturali. q̄
eiꝑ oppositū. s; copula diuisibil̄ est ꝑtra ius naturale. z q̄ mortale
ꝑctm̄. hec ille. vñ qz nata ē seq̄ mala educatio plis. ex h̄ ꝑ ꝑarētes
nō s; ꝑiūcti ad totā vitā ꝑut m̄imoniū noiā. iō est innaturale. cū
etiā in aialib; quoz fetꝑ vtroq; ꝑarēte indiget ad magnū tēp̄ natu
ra ꝑviderit societātē indiuisibile vsq; ad mortē. vt ꝑz in turretib;.

Cōfirmat ꝑdicta rō ꝑncipal̄ a signo ex Bonauē. in. iij. diſ. xxxij.
qz rō recta dicit q̄ nō est pena iusta nisi ꝑpter culpā. s; s̄m̄ leges fi
liꝑ ꝑ ꝑcubitū generatꝑ ꝑuuitur. est em̄ s̄m̄ leges vitupabilis. nec ꝑt
succedere patri. q̄ seq̄tur q̄ ꝑcessit culpa. z cū non fuerit in eo culpa
ꝑst generatōem. seq̄tur q̄ fuerit culpa in generādo. hec ille

Contra. Hanc rōnē si arguas. ꝑtingere ꝑt q̄ q̄s cū mulie
re ꝑueniat cū qua nō est matrimonial̄ ꝑiūctꝑ ꝑ
ꝑter bonū plis. z q̄ ꝑlē amāter suscipiāt benigne nutriāt zc. Aut cō
tingere ꝑt q̄ mulier suis diuitijs potēs sit vt sola nutriat fetū seu ꝑ
lem. quare seq̄tur. q̄ in tali casu nō ꝑuincit̄ ad minꝑ ꝑ fornicatōem
ꝑmitti ꝑctm̄ mortale. Rūdel̄ s̄m̄. b. tho. q̄ casus ꝑdicitꝑ ꝑ accūs ē
iam naturalis rectitudo in hūanis actib; nō est s̄m̄ ea q̄ ꝑ accūs cō
tingūt seu in indiuiduo. s; s̄m̄ ea q̄ totā sp̄m̄ ꝑsequūtur. hec ille

Si replicas. q̄ ꝑ accūs fornicatio excusari ꝑt in tali casu q̄ nō sit
mortale. Ddm̄ negādo ꝑnam. fornicatio em̄ ꝑ se est accꝑ inordi
natꝑ. q̄ sp̄ est accꝑ talis in quocūq; casu qđ natū est inde seq̄ maluz
plis. Sicut a fili pollutio extraordinaria de se sp̄ est mortal̄ culpa.
qz nata est nō facere ꝑlē. q̄nis tñ ꝑ accūs ꝑtingere poss; vt ex ea seq̄
tur. ples. nihilominꝑ manet mortale ꝑctm̄. De hoc vide exēplū de fi
lia q̄ ꝑcepit patre domiētē zc. vt narrat bñs tho. qđ libeto sexto. ar.
p. et ꝑe. de pa. vbi supra. S̄ra cuiꝑ exēpli habes quō z q̄liter sit possi
bile bono ꝑ accidēs malū ꝑ se ꝑiūgi. ꝑut in casu quē replica rāgie
ꝑcedit ꝑtingi. Nec obstat s̄lle de ꝑcupiscētia gñe. s̄m̄ em̄. b. tho. se
cūda sedē vbi supra. qz nō solū hec malicia seu inordinatio in fouē

catōne esse inordinatōe concupiscētie. sicut gula. s; est ex gñe actus
 qz ex vno actu p̄t vn̄ hō generari. ⁊ ideo inordinatio concubitus q̄ ip̄e
 dit bonū plis nasciture ex genere act⁹ est mortale peccatū. ⁊ nō p̄t in ali
 quo casu a mortali peccatō sicut gula excusari. Dicit etiā Durād⁹ vbi
 sup. q̄ sumptio cybi q̄tū ē de se nō est ī alteri⁹ p̄iudiciū q̄ sumētia s;
 concubitus est in p̄iudiciū plis. Et nihilomin⁹ si cybus q̄ ordinat⁹ ad sal
 lutē corpis sciēter sumeret in detrimētū sanitatis eēt peccatū mortale.
 sicut fornicatio q̄ est in detrimētū plis. hec ille. ¶ Si replicas. si p̄
 se fornicatio est mortale ex genere act⁹. ⁊ sic sp̄ tūc concubitus in ma
 trimonio etiā est mortale. cū ibidē idē sit gen⁹ actus ⁊ eadē inordi
 natio. Ddm̄ vt dicūt doctores in q̄rto. dis. xxxi. q̄ coitus h̄mōi in
 matrimonio excusat. curat seu p̄seruat p̄ ip̄m matrimoniū a morta
 li peccatō. tanq̄ morbo q̄ medicina seu remedio curat ⁊ quo q̄s a mor
 bo p̄seruat. Nō tñ p̄ matrimoniū q̄s curat a mortali peccatō qd̄ iā ex
 tat. sicut alia sacramēta curant. sed a mortali peccatō quod al̄s esset nisi
 matrimoniū interueniret. Et pro tanto p̄stat remediū. qz actus de
 se inordinatus ordinat⁹ p̄ diuinū statum. vt d̄t vbi supra Bonauē.
 Un̄ q̄nis concubitus matrimoni⁹ ⁊ fornicatōis sunt eiusdez sp̄ei q̄
 eum ad sp̄em nature. differūt tñ in specie moris. ⁊ hoc in matrimo
 nio s̄m̄ doctores ⁊ Bonauen. in quarto sit per tria bona sibi iūcta
 que sunt fides qd̄ est bonū in genere honesti. vt q̄ quis suā ⁊ nō ali
 am cognoscat. Scd̄m̄ bonū est proles qd̄ est bonū in genere utilis
 p̄ferētis. p̄fert enī multiplicatio prolis ad sp̄ei p̄seruatōem. Tertius
 est sacramentū in genere relectabilis. quia tāta est ibi vn̄io vt relin
 quat hō patrē ⁊ matrē vt sint duo in carue vna rē. Et sicut indisso
 lubilitatē iūctōis christi ⁊ ecclie. Decitaq; tria bona s̄m̄ b. Tho.
 ibidē honestant ip̄m matrimoniū. nō tanq̄ exteriora qd̄ā. sunt enī
 de rōne eius ita q̄ indiget eis tāq̄ ponentib; in medio virtutis ip̄m
 actū matrimoni⁹. ⁊ quasi causantib; in ip̄m matrimonio honestatē
 que ei s̄m̄ se p̄petit. Un̄ hec tria se h̄nt in eo sicut circūstātie ad actū
 fortis nō quasi p̄ncipiū elicitiuū qd̄ facit ip̄a virtus. s; vt p̄ncipiū
 formale ex q̄b; h; matrimoniū qd̄ fortis actus esse possit. Inordi
 natio autē in fornicatōe sp̄ manet. ⁊ quodāmodo s̄le. licz nō om̄iq;
 qz possit assignari de negociatōe que s̄m̄ se p̄siderata quādam turpi
 tudinē habet. vt h; b. Tho. scd̄a scd̄e. q. lxxvij. ar. iij. p̄ circūstātiā
 tñ reddit virtuosā q̄ sit actus virtutis rē. ita in p̄posito. Si di
 cas in fornicatōe etiā p̄nt hec tria bona assignari. s; p̄petuitas fidei
 generatio prolis. ⁊ sacramentū Respondet Augustin⁹ de ancho
 na in de ecclia potestate. q. liij. ar. iij. q̄ perpetuitas fidei nō sal
 uatur in concubitu. eo q̄ de p̄sensu vtriusq; p̄t diuidi. Unde etiam d̄t

Foliū

Albertus in quarto. dist. xxvi. qz fides nō est nisi ad suā. ideo nō est
ibi fides. s; inter eos est bene stabilita turpitudine. Nec plis bonū. cū
nō sit ad plē affectus matrimonialis. 7 ex psequēti seq̄tur q multo
min⁹ est ibi bonū sacramēti. hec ille Aug⁹. Et vltēr⁹ p̄siderādū
fm. b. Tho. vbi supra. in quarto. q̄uis in actu matrimoni in q̄ so
lum quo ad actū 7 nō quo ad habitū ad tēpus rō dānū put in dor
miendo p̄tingit incurrit. 7 turpitudine p̄cupiscentie sequat. talis tñ
turpitudine nō est turpitudine culpe. s; pene ex pctō originali pueniēs
vt sez vires 7 mēbra corpis rōni nō obediāt. meruit em̄ rō deo rebel
lis habere carnē suā rebeltē. vt p; p̄ Augu. xiiij. de ci. dei. Et fm hoc est
etiā ibi crubescētia sicut de quolibet defectu hō naturali crubescit. ita
qz p̄ hec nō arguit̄ actuale pctm̄ in matrimonio. s; plenarie p̄ p̄di
cta bona a pctō excusat. ¶ Insup si arguas extranee. Fornicatio
si p̄ se est mortale fm suā naturā. tūc sp̄ est mortale. 7 p̄ nōs nō pos
sit fieri dispensatio etiā a deo. cui⁹ oppositū in legim⁹ factū Dzee. p̄.
Rūdef. vt d̄. b. Tho. in q̄rto. qz fornicatio de se nō ordinatur
ad finē debitū. q̄ est plis generatio 7 educatio. ideo est p̄tra legē na
ture accedere ad multerē nō p̄iūctā sibi matrimoniali. sicut ois ac
tio nō p̄portio nata suo fini p̄tra lege; nature est. Et ideo nullo tpe
fm se h̄licitū fuit. nec p̄ dispensatōnem. p̄tra em̄ p̄ma p̄cepta legē na
ture est talis p̄cubit⁹. hec ille. Dicit notāter (fm se) sic⁹ em̄ p̄ accis.
¶ Cū notādū fm Alber. in de bono. circa materiā de iniusticia 7 iure
q. v. vbi d̄ iter cetera. furtū. homicidiū. fornicatio sub h̄mōi noib;
nūq̄ fieri bñ p̄nt in q̄tū p̄iuncta suis finib; sez malis p̄ q̄s illa pctā
definiūt. p̄pter tñ cām alicui⁹ mysterij scandi vel ostēdēdi de⁹ dis
pensauit in actu separato a tali malo fine. p̄iūgēdo em̄ bono fini. qz
actus eoz sunt sepabiles a talib; finib; malis. Et q̄uis hoc solū rō
ne ab hoīe fiat. 7 actu non sit possibile ab eq. a deo in sunt sepabiles
actu 7 p̄iūgibiles finib; bonis. vt p; de p̄cepto obediētie Abrae. Ibi
em̄ nō habuit locum dispensatio ex pte finis. sez qz ex libidine ire vel
vindictē aliq̄s innocēs occideret. qz p̄trariū inseruit deus in natura
fm qz d̄ Daniel. Innocētē 7 iustū ne interficias. s; dispensauit deus
circa actū cū p̄iūctōe ad aliū finē. q̄ est p̄batio obediētie vt postēris
daret̄ exēplū. 7 etiā figura fuit rē. Similiter de p̄cubitu Dzee. qz p̄cū
bere in libidine sp̄ fuit 7 erit mortale pctm̄. sed vt mysteriū de abieccō
ne iudeoz 7 vocatōe gentiū impleret. poterat fieri a deo p̄ dispensa
tionē rē. hec Alber. Nec hec dispensatio ē p̄tra ius nature. s; sup̄ cū
recta rō dicitat in opposito deo eē obediēdū. vt d̄ Bonauē. vbi sup̄.
Idē b. tho. sc̄da sedē vbi supra declarat. sicut nō est p̄tra naturā qd
sit miraculose p̄tute diuina. q̄uis sit p̄tra eōdem cursuz nature. Ita

nec qđ facit hō ex volūtate dei tāq̄ p̄ma regula obediēs ei⁹ p̄cepto
p̄tra rōnē rectā. q̄uis videat p̄tra cōmunē ordinē rōnis. vt de Abra
am ⁊ suo filio patuit. Sic ḡ Dzee nō peccauit fornicādo. nec talis
fornicatio p̄prie fornicatio dici debuit. Concludit ḡ qđ fornicatio
p̄prie s̄m se ⁊ suā sp̄m sp̄ de mortale p̄ctm̄. ⁊ inq̄tū h̄mōi scz p̄un
cta malo fini etiā a deo desup̄ vt licite fiat neq̄ fieri dispensatio. p̄tra
em̄ semetip̄m deus disp̄saret. vt vbi supra de Albertus

Secūda Rō p̄ncipal̄ qua p̄bat̄ questuz. scz qđ scubitus
seu fornicatio sit mortale. ⁊ sumitur ex p̄te dei cui
sp̄e scubinari⁹ fornicādo iniuriat̄. ⁊ eā notat Richar. vbi supra sub
his s̄b̄is. In nullo casu p̄t fieri nude vel absq̄ corruptōe debiti or
dinis ad deū ip̄a fornicatio. nā talis fieri scubit⁹ sp̄ e cū nō sua q̄tū
ad talē vsū. ⁊ ideo sp̄ corruptit debiti ordinē ad dñm rei. Et quia
mulier nō est sui p̄p̄i. s̄z dei. ideo vir se carnalr̄ copulās cū muliere nō
sua q̄tū ad talē vsū debiti ordinē ad deū corruptit. De⁹ aut̄ nō p̄t
facere qđ act⁹ corrupēs debiti ordinē ad ip̄m sine mortali p̄ctō fieri
possz. hec ille. Itā rōnē etiā dare ponit Aug⁹. de anchona vbi su
pra. sub his s̄b̄is dicēs s̄m Augu. in libro de decem chordis. Sim
plex fornicatio est p̄tra legē nature. qđ p̄tra illud p̄ceptū legis natu
re. Qđ tibi nō vis fieri alteri ne facias. qđ qđc p̄ceptū ibidē ait Au
gustin⁹ extēdit se ad dilectōem dei ⁊ dilectōem p̄mi Cū em̄ hō nō
d̄z facere p̄mo qđ sibi nollet fieri. multo magis nō d̄z facere deo
qđ sibi nollet fieri. aliter ait Aug⁹. charior est homini p̄mus qđ
de⁹. S̄z ideo adulteriū est mortale. qđ facit p̄mo qđ sibi fieri nol
let. nollet em̄ suā vxorē ab alio corrupi. Ergo eodē mō fornicatio
simplex est mortale p̄ctm̄. qđ facit hō deo qđ nollet sibi fieri. nā cor
rupit ⁊ deturpat domū ⁊ tēplū dei. ⁊ tñ domū ⁊ tēplū suū nollet ab
alio corrupi aut deturpari. hec ibi.

Contra Hāc p̄ncipalē rōnem. si dicas arguēdo vt qđdam
Ego sum liber ⁊ scubina mea etiā. ⁊ sibi placz cō
cubit⁹ noster ⁊ mihi. ḡ cū nemini videor facere iniuriā nō pecco
Rūdet vt patuit. ⁊ etiā doctor sc̄us Vincentius de in sermone sc̄e
Agnētis ⁊ alibi. qđ talis adhuc dñō suo. deo scz iuriā facit. Sicut
a fili p̄z a rege qđ plures h̄z filias. si miles aliq̄s regis peccaret cū aliq̄
illarū. q̄uis filie tali placeat sicut ⁊ militi. nihilominus talis miles
dñō suo facit adhuc. p̄ditōez ⁊ iniuriā. secus si daret sibi filiā in vro
rem rē. Idē argumētū quodā mō arguit ⁊ soluit Bonauentura
in q̄rto. dist. xxxij. dicēs. Qñ arguit. mulier nō est coniugata ⁊ libera
h̄z potestātē sui corp̄is. sed qđ h̄z rē p̄t illā dare cui vult. ḡ qđ acq̄rit li
B ij.